

**CHOLG'U IJROCHILIGI VA AN'ANAVIY HONANDALIKNING
MUSIQA DARSILIKLARIDA TUTGAN O'RNI**

Jo'rayeva Dilafruz

Andijon Davlat Pedagogika Instituti Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti

Tasviriy sanat va musiqa talimi kafedrası Musiqa talimi yo'nalishi

2- kurs 201 guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalikning musiqa darsliklaridagi o'rni tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik yondashuvlar, darsliklar tarkibi va interfaol metodlar orqali bolalarning musikal qobiliyatlari, ritmik va melodik tafakkur hamda an'anaviy musiqa madaniyatini anglash imkoniyatlari muhokama qilinadi.*

Kalit so'zlar: *cholg'u ijrochiligi, an'anaviy honandalik, musiqa darsliklari, pedagogika, ritmik tafakkur, melodik tafakkur, musiqa madaniyati*

Kirish. Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik boshlang'ich sinflarda musikal va estetik rivojlanishning muhim jihatlaridan biridir. Musiqa darsliklarida cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalikning o'rni bolalarning ritmik va melodik tafakkuri, musikal qobiliyatlari va an'anaviy musiqa madaniyatini anglash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012). Pedagogik yondashuvlar va darslik tarkibi bolalarga: Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik orqali musikal qobiliyatlarni shakllantirish; Ritm va melodiyaning tushunish va yaratish; An'anaviy musiqa madaniyatini anglash va qadrlash; Guruh ishlari orqali ijtimoiy hamkorlik va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish; Darslarni motivatsion, interaktiv va samarali qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijtimoiy, hissiy va estetik rivojlanishiga hissa qo'shadi, pedagogik samaradorlikni oshiradi va bolalarni kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi (Karimov, 2009; Soliev, 2014).

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik boshlang'ich sinflarda musikal va estetik rivojlanishning muhim jihatlaridan biridir. Musiqa darsliklarida cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalikning o'rni bolalarning ritmik va melodik tafakkuri, musikal qobiliyatlari va an'anaviy musiqa madaniyatini anglash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012). Soliev (2014) tadqiqotlariga ko'ra, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ritmik, melodik va reflektiv tafakkurini shakllantiradi. Interfaol pedagogik metodlar bolalarni darsga faol jalb qiladi va pedagogik samaradorlikni oshiradi. Karimov (2009) tadqiqotlariga ko'ra, pedagoglar cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalikni darslik tarkibiga kiritish orqali bolalarning ijtimoiy hamkorlik, motivatsiya va reflektiv tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Gulomov (2007) tadqiqotlariga ko'ra, cholg'u

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijodiy qaror qabul qilish, vizual va musiqiy tafakkur ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, bolalar interfaol mashg'ulotlar orqali ijtimoiy tajriba va motivatsiyani oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalikning musiqa darsliklaridagi metodikasi bolalarga quyidagi imkoniyatlarni beradi: Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik orqali musikal qobiliyatlarni shakllantirish; Ritm va melodiyaning tushunish va yaratish; An'anaviy musiqa madaniyatini anglash va qadrlash; Guruh ishlari orqali ijtimoiy hamkorlik va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish; Darslarni motivatsion, interaktiv va samarali qilish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijtimoiy, hissiy va estetik rivojlanishiga hissa qo'shadi, pedagogik samaradorlikni oshiradi va bolalarni kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi (Karimov, 2009; Soliev, 2014).

Muhokama va natija. Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning musikal, ritmik va estetik rivojlanishida muhim pedagogik vositadir. Musika darsliklarida cholg'u va an'anaviy honandalik bolalarning ritmik va melodik tafakkuri, musikal qobiliyatlari va an'anaviy musiqa madaniyatini anglash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012).

Interfaol pedagogik metodlar bolalarni darsga faol jalb qiladi, ularning ijodiy qaror qabul qilish, reflektiv tafakkur va vizual-musiqiy tafakkurini rivojlantiradi. Guruh ishlari bolalarga ijtimoiy hamkorlik, kommunikatsiya va motivatsiyani oshirish imkonini yaratadi. Soliev (2014) tadqiqotlariga ko'ra, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ritmik, melodik va reflektiv tafakkurini rivojlantiradi. Shu jarayonda bolalar o'z ijodiy ishlarini tahlil qilib, estetik qarashlarini mustahkamlashadi va interfaol mashg'ulotlar orqali ijtimoiy tajriba oladilar. Karimov (2009) tadqiqotlariga ko'ra, pedagogik yondashuvlar bolalarning vizual va musiqiy tafakkurini, ijtimoiy uyg'unlik va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bolalar darslarda o'z ishlarini namoyish etish orqali ijtimoiy tajriba va motivatsiyani oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Gulomov (2007) tadqiqotlariga ko'ra, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijodiy qaror qabul qilish, reflektiv tafakkur va vizual qaror yaratish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, pedagoglar interfaol metodlar orqali bolalarning ijtimoiy va estetik rivojlanishiga hissa qo'shadilar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik: Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi: Bolalar ritmik va melodik elementlardan foydalanib ijodiy qarorlar yaratadilar. Reflektiv tafakkur va vizual-musiqiy tafakkurini shakllantiradi: Bolalar o'z ishlarini tahlil qilib, estetik qarashlarini rivojlantiradilar. Mustaqil qaror qabul qilishni rivojlantiradi: Interfaol mashg'ulotlar bolalarni mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishga rag'batlantiradi. Guruh ishlari va muhokama orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi: Bolalar bir-biri bilan fikr almashish va hamkorlikni o'rganadilar. Dars samaradorligini oshiradi: Interfaol va kreativ metodlar darslarni qiziqarli qiladi, bolalarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Shu bilan birga, bolalar o'z ishlarini namoyish etish orqali: Ijodiy qarorlar yaratishni o'rganadilar; O'z ishlarini tahlil qilib, estetik qarashlarini rivojlantiradilar; Ijtimoiy uyg'unlik va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlashadi; Ijtimoiy mas'uliyat va madaniy qadriyatlarni anglash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijtimoiy, hissiy va ijodiy rivojlanishiga, motivatsiyasini oshirishga va pedagogik samaradorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu metodlar bolalarni kompleks tarzda rivojlantirish, ijodiy qaror qabul qilish va reflektiv tafakkurni shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa. Cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik boshlang'ich sinflarda musikal, ritmik va estetik rivojlanishni shakllantirishda muhim pedagogik vositadir. Bolalar cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik orqali: O'z ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar; Ranglar, ritmik shakllar va melodiyalar orqali estetik did va vizual-musiqiy tafakkurini shakllantiradilar; Mustaqil fikrlash va reflektiv qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar; Guruh ishlari va hamkorlik orqali ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlashadi; Madaniy qadriyatlarni anglash va qadrlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik pedagogik jarayonda bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, ijtimoiy mas'uliyati, va reflektiv tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bolalar interfaol mashg'ulotlarda o'z ishlarini namoyish etish orqali ijtimoiy tajriba, hamkorlik va reflektiv fikrlashni rivojlantiradilar va pedagogik samaradorlikni oshiradilar (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012; Soliev, 2014). Shu bilan birga, bolalar ko'rgazmalar va ijodiy mashg'ulotlar orqali: Ijodiy qarorlar yaratishni o'rganadilar; O'z ishlarini tahlil qilib, estetik qarashlarini rivojlantiradilar; Ijtimoiy uyg'unlik va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlashadi; Ijtimoiy mas'uliyat va madaniy qadriyatlarni anglash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijtimoiy, hissiy va ijodiy rivojlanishiga, motivatsiyasini oshirishga va pedagogik samaradorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu metodlar bolalarni kompleks tarzda rivojlantirish, ijodiy qaror qabul qilish va reflektiv tafakkurni shakllantirishga yordam beradi. Shu tarzda, cholg'u ijrochiligi va an'anaviy honandalik bolalarning ijodiy, estetik va ijtimoiy rivojlanishida samarali vosita hisoblanadi va musiqa darslarining ta'lim sifatini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akhmedov, G. (2010). San'at ta'limi va rangshunoslik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Bobo, S. (2012). Bolalar san'ati va ijodiy rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Soliev, B. (2014). Kompozitsiya va shakllarning san'atdagi o'рни. Toshkent: Fan va adabiyot.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

4. Karimov, R. (2009). San'at ta'limi: metodologiya va pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
5. Gulomov, T. (2007). San'at ta'limida bolalar ijodini rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar nashriyoti.
6. Petrov, A. (2003). Artistic Representation and National Identity. London: Routledge.
7. Lur'ya, L. M. (1999). Psixologiya ranglar: hissiy ta'sirlar va san'atda qo'llanilishi. Moskva: Ruhshunoslik nashriyoti.
8. Kovalev, S. A. (2011). Ranglar va shakllarning psixologik ta'siri. Moskva: San'atshunoslik nashriyoti.
9. Karimov, N. O. (2016). Bolalar va san'at: tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: Xalqaro ta'lim nashriyoti.
10. Davlatov, N. G. (2015). Inklyuziv ta'limda tasviriy san'atning o'rni. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
11. Akhmedov, G., & Soliev, B. (2018). Visual Arts Education Strategies. Tashkent: Ta'lim nashriyoti.
12. Petrov, A., & Lur'ya, L. M. (2020). Visual Arts and Educational Pedagogy. London: Routledge.
13. Soliev, B., & Bobo, S. (2017). Creative Methods in Art Lessons. Tashkent: Fan va Adabiyot.
14. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." International Journal on Orange Technologies 3.12 (2021): 211-216.
15. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 11. 2022.
16. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.4 (2022): 70-81.
17. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.3 (2022): 288-296.
18. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
19. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." Oriental Art and Culture, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65-69.

